

Helsetning og Leddsetning

Innledning

Leddsetninger skaper ofte problemer på norsk. Fokuset her vil dermed være på leddsetninger. Det er spesielt to grunner til at man bør vite når man har en leddsetning. Det ene er for å kunne plassere setningsadverbet (ord som ikke, aldri, ofte etc.). Det andre er for å korrekt kunne plassere komma.

Hva er en helsetning?

Helsetning er «hele setningen». Vanligvis er den fra punktum «.», men den kan ofte henge sammen med en annen helsetning ved bruk av komma «,». Da bruker vi oftest konjunksjoner som «og, eller, men». Ordstilling i helsetning er som du lærte i grunnboka:

Subjekt + Verb + Adverb + Objekt «Han kjører ofte bilen»

Tid/sted + Verb + Subjekt + Adverb + Objekt «I dag kjører han ofte bilen»

Hva er en leddsetning?

Et ledd = en del (a part)

Så en leddsetning står som et ledd eller en del av et ledd i andre setninger, som oftest en helsetning. For eksempel.

Helsetning: Jeg kan se at han ofte gjør en dårlig jobb

Leddsetning: at han ofte gjør en dårlig jobb

Setningsrest: Jeg kan se

Helsetning: Han spør om hun ikke søkte på jobben

Leddsetning: om hun ikke søkte på jobben

Setningsrest: Han spør

Leddsetninger – Kort versjon

Når du skriver norsk er det ofte vanskelig å gjenkjenne en leddsetning. En tommelfingerregel er at vi har en leddsetning når den begynner med ordene: **at, som, om, når, da (tidsuttrykk), når, fordi, hva, hvor, hvorfor.**

1. Hvis setningen har et setningsadverb, disse som er foran verbet på engelsk, så skal dette komme foran verbet.
2. Hvis leddsetningen står først skal den ha komma etter, etterfulgt av verbet i neste setning.

Hvis han **ikke** kommer i morgen, **må** vi også jobbe i helga.

Vi må også jobbe i helga hvis han **ikke** kommer i morgen. *MRK! Ikke komma*

Når jeg **ikke** er på jobb, **spiller** jeg dataspill.

Jeg spiller dataspill når jeg **ikke** er på jobb. *MRK! Ikke komma*

Leddsetninger – Detaljert versjon

Det som er nevnt over er nok for å klare deg i avansert norsk og å få godt bestått på en Bergenstest. Videre forklaring er derfor for dere som har en interesse i å forstå leddsetninger.

Vi har **substantiviske**, **adjektiviske** og **adverbiale** leddsetninger. Disse setningene kan ha funksjon som enten substantiv adjektiv eller adverb i en setning.

De substantiviske setningene er med ordene «om», «at», «hva» eller «hvem». Og de har samme funksjon som substantiv fraser.

- Han er trist.
- At vi skal jobbe i morgen er trist.
- Jeg tror på historien
- Jeg tror at han ikke kommer i morgen

Adjektivistiske leddsetninger er leddsetninger innledet med «som». Det vil si at de beskriver noe i setningen.

- Jeg snakket med en ung mann.
- Jeg snakket med en mann som ikke kan komme til festen i morgen.
- Jeg foretrekker den gule bilen
- Jeg foretrekker bilen som har en gul farge.

Adverbiale leddsetninger kan erstatte mange forskjellige deler av en setning. Her er en liste over typene, men det finnes selvsagt mange flere «nøkkelord» som kan innlede en leddsetning.

Vi har følgende adverbiale leddsetninger:

- Tidssetninger (e.g. *når han ikke jobber*)
- Årsakssetninger (e.g. *Fordi han alltid kjeder seg*)
- Betingelsessetning (e.g. *Dersom du ikke studerer mer ...*)
- Følgesetning (e.g. *Jeg fortalte det slik at han kunne ...*)
- Hensiktsetning (e.g. *Jeg gikk tidlig til sengs så jeg ikke forsov meg dagen etter.*)
- Innrømmelsessetning (e.g. *Enda jeg var trett, gikk jeg på festen.*)
- Sammenligning (e.g. *Maleriet er penere enn det han nesten solgte*)

Eksempel på en leddsetning

Hvis vi tenker på setningen som ikke har leddsetninger:

Gutten var i går med en ung kvinne i byen.

Gutten som ikke kom på jobb, fordi han var syk, var, etter han hadde drukket i går, med en kvinne som var ung i byen.